

АЛЕКСАНДРА С. ДРАГИН*
БРАНИСЛАВ С. ЂУРЂЕВ
ТАЊА АРМЕНСКИ

ДА ЛИ СУ МЕЂУНАРОДНА ТУРИСТИЧКА КРСТАРЕЊА ПАН-ЕВРОПСКИМ КОРИДОРОМ 7 КРОЗ СРБИЈУ ЗАИСТА ПУТОВАЊА ЉУДИ ТРЕЋЕ ДОБИ?

Садржај: Током протекле деценије међународна туристичка крстарења (крузеви) су на глобалном нивоу забележила највећи раст од свих других облика туристичких путовања. Ипак, овај вид туризма је још увек у развоју и није довољно истражен. Циљ рада је да се прецизно утврди просечна старост туриста – учесника крузева Коридором 7. Није познато да су спроведена слична истраживања. Резултати рада показују да су учесници крузева на овим просторима и даље туристи који претежно припадају трећој доби. Утврдили смо да су најприсутније старосне групе 60-84 година, са доминацијом старосних група узраста 70-74 и 65-69 година. Сврха ових проучавања је да се дође до података неопходних правовременом прилагођавању трендовима туристичког тржишта у домену крузева Коридором 7. Резултати истраживања могу помоћи даљим проучавањима узрочно-последичних веза између крузева Пан-Европског Коридором 7 и ресурса рецептивних земаља на којима се ова путовања

заснивају, а све у циљу адекватног осмишљавања и пласмана туристичке понуде.

Кључне речи: међународна туристичка крстарења (крузеви), Коридор 7, туризам, просечна старост туриста, демографске транзиције, Србија, Европа, Дунав

Abstract During the last decade the cruise industry has been the tourism niche that has experienced the most rapid growth of all. However, this form of tourism is still in its infancy and has not been relatively well researched. The aim of the paper is to identify average age of cruisers on the Corridor 7. It remains unknown whether similar researches have ever been conducted. The article demonstrates the dominance of “silver hair” cruisers on the Corridor 7. Furthermore, we found that the age groups 60-84 were the most represented in with the domination of age groups 70-74 and 65-69. The purpose of this study was to at least support a timely adaptation to trends in the cruising industry. The results of the research may initiate further studies on the cause and effect connections between this type of traveling and resources of receptive countries, upon which the travels are based, both aiming at adequate design and launching of the tourist offer, i.e. the optimal development of receptive countries through sustainable tourism.

Key words: the cruising industry, Corridor 7, tourism, average age of cruisers, demographic transition, Serbia, Europe, River Danube.

* др Александра С. Драгин, доцент, Универзитет у Новом Саду - Природно-математички факултет, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Трг Доситеја Обрадовића 3, 21000 Нови Сад.

др Бранислав С. Ђурђевић, редовни професор, Универзитет у Новом Саду - Природно-математички факултет, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Трг Доситеја Обрадовића 3, 21000 Нови Сад.

Тања Арменски, сарадник у настави, Универзитет у Новом Саду - Природно-математички факултет, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Трг Доситеја Обрадовића 3, 21000 Нови Сад.

Овај рад представља резултате истраживања пројекта 146017 које финансира Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије.

Увод

Крстарења у свету су у сталном успону и представљају све атрактивнији облик савремених туристичких кретања, што потврђују и подаци да је током протекле деценије глобална тражња за међународним путовањима расла по стопи од 4,3%, а тражња на тржишту крузева по стопи од чак 7,9% (WTO, 2003). Светска туристичка организације је још 1998. године у Студији туристичке визије предвидела пет облика туризма који ће у наредне две деценије изазивати највећу тражњу: културни туризам, туризам догађаја, екотуризам, туристичка крстарења и тематски туризам.

Водеће дестинације међународних туристичких крстарења (крузева) су Кариби, Европа и Аљаска. Иако је овај вид туризма још увек у развоју, он није довољно истражен. Неопходно је што детаљније анализирати целокупно тржиште (производ, цену, канале продаје, промоцију, носеће капацитете туристичких дестинација и др.) како би међународна туристичка крстарења могла наставити сада већ устаљеним трендом развоја, наравно на одрживим основама.

Савремена међународна туристичка крстарења (крузеви) су започета 1970. године. Убрзо су попримила брз темпо раста, односно крузеви су постали динамичнији сегмент путовања и туристичке привреде уопште (CLIA, 1992). Како и други извори потврђују, крузеви су један од водећих области међународног туризма у погледу темпа развоја и пораста тражње – реализованог туристичког промета (CLIA, 1995; Hobson J.S.P., 1993; Peisley T., 1995; Kester J.G.C., 2003). Тражња за међународним туристичким крстарењима у седмогодишњем периоду (1989-1996) је порасла за 50%, а исти тренд је остварен и у интервалу 1996-2000 (WTO, 2003).

У првој половини 2005. године Асоцијација компанија специјализованих за међународна туристичка путовања (*Cruise Line Industry Association*) је приказала феномен глобалне експанзије међународних туристичких крстарења подацима који су се односили на 2004. годину у којој је око 30 милиона американаца показало интерес да се укључи у крстарења у наредне три године, што није могло ни приближно да се наслути 1975. године, када је асоцијација основана (CLIA, 2005a). У последњих 15 година туристички промет путника крузева се на годишњем нивоу повећавао у просеку од 8%, а само у задњих неколико година на годишњем нивоу више од 15%. Овај сегмент туристичке привреде годишње оствари промет од око 23 милијарде америчких долара (CLIA, 2005b).

Занимљив је и податак да су крузери у 2004. години остварили попуњеност капацитета од 104%, упркос томе што је од 2000. године флота крузера у свету увећана за 62 нова брода. Према плановима Асоцијације компанија специјализованих за међународна туристичка путовања из 2005. године, флоти ће се до 2008. године прикључити још 20 нових бродова (CLIA, 2005c). Сматра се да је свега 2,7% крузера (од 100% смештајног капацитета) у свету на годишњем нивоу ван функције ради оправки, реновирања, слабије тражње у одређеном делу године (Dowling, 2006).

Табела 1. Тржиште крузева – светска туристичка тражња

Година	Промет (у милионима)
1995.	5,7
2000.	9,6
2006.	16,0

Извор: Dowling, 2006

У 2004. години светом је крстарило 14,3 милиона туриста (*Cruise Information Service*, 2005). Према истом извору предвиђања су да ће у 2006. години промет пораси на 15 милиона туриста, а за 2012. се очекује 20 милиона туриста – учесника крузева. Ова очекивања су премашена, бар када је реч о 2006. години (таб. 1).

Северна Америка је највеће тржиште међународних туристичких крстарења. У 2004. је повећан смештајни капацитет крузера у односу на претходну годину за 7%, а извршене резервације крстарења су увећане за чак 8,5%, па је туристички промет износио 8,9 милиона путника. У Европи је у 2004. години повећан туристички промет у односу на 2003. за 5,3%, са укупно 2,9 милиона туриста (Cruise Information Service, 2005).

Главна туристичка подручја ка којима је тражња усмерена су Северна и Централна Америка (57,2%), затим следе Европа (24,1%) и остатак света. Тачније, главне дестинације су Кариби, Медитеран и Аљаска. За туристе из Северне Америке крстарења Европом су знатно скупља од дестинација њиховог континента. Основни разлог је што је евро на тржишту јачи од америчког долара, па су и цене крузера више. Ипак, у 2004. години у Северној Европи и Медитерану забележен је максималан број учесника крузера из Северне Америке у односу на све претходне године. Такав тренд се и у наредне две године наставио, па су круз-компаније (чланице *Cruise Line Industry Association* са централом у Њу Јорку) у 2006. години пласирале 2.220 програма базираних на крстарењу Европом (Dowling R.K., 2006).

Крузеви рекама у 2003. су остварили промет од 1,3 милиона туриста, што је за око 11% повећања у односу на претходну годину. Ова путовања су у трајању 7-21 дан и заснивају се на крстарењу кроз више земаља (Danube Tourist Commission, februar 2004, преузето од Ministarstvo trgovine, turizma i usluga Republike Srbije, Horwath Consulting Zagreb i Ekonomski fakultet Beograd (МНСЕФ), 2005).

У развоју глобалног туризма, Дунав (Пан-Европски Коридор 7) је заузео значајно место носиоца понуде и објекта тражње, што потврђују и подаци (МНСЕФ, 2005) да је у 2003. години Дунавом крстарило 392.766 туриста (затим следе Нил са 266.978 и Јангце са 151.459 туриста).

Полазна хипотеза

На међународна туристичка крстарења у свету се већ неколико година уназад укључују различите популационе групе, са све значајнијим уделом оних који су први пут учесници крузера (Dowling R.K., 2006). Данас су учесници крстарења у просеку млађи него ранијих деценија (таб. 2).

Табела 2. Тржиште крузера – просечна старост туриста

Година	Просечна старост (у годинама)
1995.	65
2000.	55
2006.	45

Извор: Dowling, 2006

Највеће учешће у крузевима на светском нивоу имају брачни парови, посебно генерације рођене после Другог светског рата (*baby boomers*). Овај тржишни сегмент тражње има развијене (устаљене) навике да путује. Поред тога, крстарења су адекватан облик туристичких кретања за њихове године као миран и безбедан начин путовања богатог садржаја. Како истиче Асоцијација компанија специјализованих за међународна туристичка путовања - *baby boomers* су “срце” међународних туристичких крстарења (CLIA, 2004a).

Полазна хипотеза овог рада је да су учесници крузера Коридором 7 ипак старији од светског просека учесника крузера. Основа такве тврдње је да је Коридор 7

релативно ново тржиште крузева и налази се у тзв. почетној фази развоја кроз коју су деценијама уназад пролазила тржишта крузева као што су нпр. Кариби.

Претпоставка је и да је просечна старост учесника крузева Коридор 7 око 60 година. Поред тога, претпоставили смо и то да је просечна старост учесника крузева Коридор 7 најмања у средишњем периоду летње сезоне, када су емпературе ваздуха највише.

Узорак истраживања и методе

Истраживана област рада је Пан-Европски Коридор 7 – интернационални пловни пут Дунава (Регензбург – Црно море). Тачније, радом је обухваћено 93,7% Коридора 7, односно 2.227 речних километара Дунава (од Пасауа – Немачка до делте Дунава – Црно море), јер је то деоница којом крстаре крузери (Карта 1).

Тежишне државе итинерера су Аустрија, Словачка, Мађарска, Хрватска, Србија, Румунија и Бугарска, а у програм су укључене и пограничне области Немачке, Молдавије и Украјине. Занимљиво је да су пет метропола европских држава на Коридору 7: Беч, Братислава, Будимпешта, Београд и Букурешт.

На избор истраживане области су утицале савремене тенденције туристичких крузева, које показују да је Коридор 7 у последњих пола деценије туристички унутрашњи водени пловни пут са манифестованом туристичком тражњом у међународним размерама. Захваљујући крузевима, Србија је постала значајније туристичко исходиште, као и остале државе итинерера (Драгин А.С., 2008).

Карта 1. Ток Дунава и Коридор 7 (Стеван Савић, модификовала Александра С. Драгин)

Специфичност овог туристичког тржишта се огледа у томе што, поред изузетног крајолика, Коридор 7 пружа јединствену прилику туристима да прокрстаре кроз бројне бивше социјалистичке државе (Словачка, Мађарска, Хрватска, Србија, Румунија, Бугарска, Украјина, Молдавија), које су последње деценије 20. века претрпеле снажне политичке, социјалне, економске, привредне и демографске промене. Поменуте промене су се одразиле на архитектуру насеља и начин живота житеља тих земаља, што туристи капиталистичких емитивних подручја желе да виде (Драгин В., Ивков А., Малетин А., 2004; Dragin A.S., Dragin V., Plavša J., Ivkov A.,

Djurđjević B.S., 2007). Ове до скоро социјалистичке и комунистичке државе су и даље у дубоким транзиционим процесима и улажу велике напоре у промоцију и развој туризма, као једног од потенцијалног будућег носиоца националног привредног развоја (Ivkov, A., Kovačević, T., Dragin, A., Djurđjević, B., Ivanović, Lj. 2007; Bjeljac, Ž., Curčić, N. 2006).

Ради утврђивања старосне структуре и просечне старости туриста, учесника крузева Коридором 7, као узорак су узети спискови путника 60 крузера који су крстарили Коридором 7 и пристајали у Новом Саду у периоду април-септембар 2007. године. Анализирана је старост 6.527 туриста (путника тих бродова).

Бродови који крстаре Коридором 7 укључени су у различите туристичке аранжмане бројних туроператора у сезони од краја марта до почетка новембра (Dragin, V. 2005; Dragin, A., Ivkov, A., Dragin, V. 2006). Нпр. туристички аранжман "Eastern Europe to the Black Sea" посвећен је средњем и доњем току Дунава - Будимпешта, Вуковар, **Нови Сад**, Београд, Констанца, Букурешт (Grand Circle Travel, 2004). Сличног итинерера су туристички аранжмани "Cruising the Danube to the Black Sea" и "Eastern Europe & the Black Sea" (Vantage, 2005), односно "Eastern European Odyssey" (Viking River Cruise, 2006).

Места истраживања су Пристан "Нови Сад II" (Нови Сад) и туристички бродови – M/S Amadeus Symphony, M/S Johann Strauss, M/S Excellence, M/S Victoria Amazonica, M/S Beethoven, M/S Amadeus Classic, Amadeus Princess, M/S Ukraina, M/S Maxima, MS River Explorer, M/S Victor Hugo, M/S Der Kleine Prinz, M/S Wolga, M/S River Odyssey, M/S Rousse Prestige, Viking Neptune, M/S L'Europe, M/S River Claud, M/S Moldavia, M/S Flamenco, M/S Artistry, M/S Swiss Emerald и др.

Поред тога, обрађени су и статистички подаци добијени од "Станице пограничне полиције Нови Сад" (Лука "Нови Сад") и ЈКП "Градско зеленило" (Пристан "Нови Сад II"). Улога ових пристаништа је прихват, пријем и пружање услуга туристичким бродовима, посади и путницима (туристима).

Метод истраживања које смо применили су: теренска истраживања (прикупљање спискова путника са бродова), историјски метод (литература, писана документа, статистички и картографски подаци, архивска грађа, истраживање резултата сродне тематике и др.), статистичка обрада података, квантитативна и квалитативна анализа садржаја и компаративни метод.

Резултати истраживања

Након прикупљених и обрађених података дошло се до неколико закључака. Учесници крузева Коридором 7 су туристи свих старосних група, чак и новорођенчад. Још занимљивије је да су присутне старосне групе 90-94 и 95-99 година (Таб. 3).

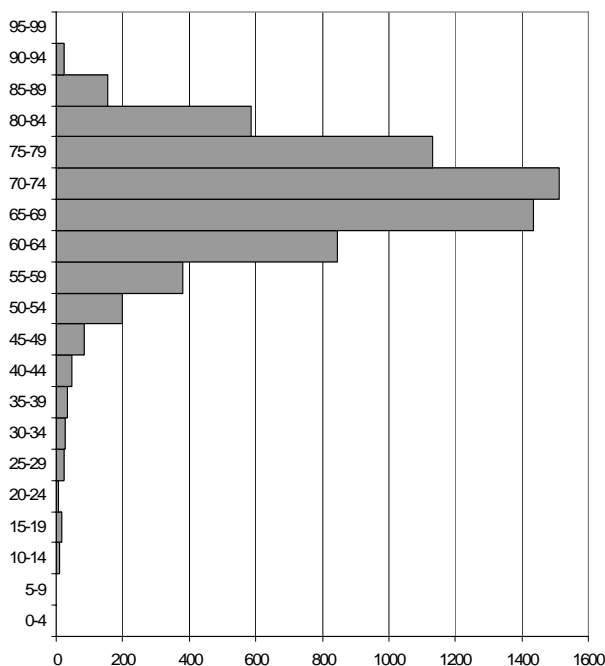
У раду је приложена и старосна пирамида, која према резултатима није ни приближно стубастог облика, односно, велика је неуједначеност учешћа различитих кохорти (Граф. 1).

Најприсутније су старосне групе у распону 60-84 година (84,4% свих туриста – или шест од седам путника крузера), са доминацијом старосних група 70-74 и 65-69 (45,1% свих туриста). Учешће млађих кохорти је готово неприметно. Старосне групе 0-24 година учествују у укупном броју туриста са свега 0,6%, па чак и све старосне групе у распону 0-49 година учествују у укупном попуњеном смештајном капацитету обрађених 60 крузера са свега 4,0%. Значајно је истаћи и то да је сваки девети туриста на крузевима Коридором 7 старости 0-59 година (12,8% њих), односно да је сваки четврти туриста старости 0-64 година (25,8% њих).

**Табела 3. Старосна структура туриста – учесници крузева
Коридором 7 у периоду април-септембар 2007. године**

Старосна група	Узраст	Туристи (тогал)	Туристи (мушкарци, у %)	Туристи (жене, у %)
1912-1908.	95-99	2	0,1	0,0
1917-1913.	90-94	22	0,5	0,3
1922-1918.	85-89	156	3,1	1,8
1927-1923.	80-84	586	10,5	8,0
1932-1928.	75-79	1.132	20,5	16,1
1937-1933.	70-74	1.512	23,4	23,1
1942-1938.	65-69	1.434	21,9	22,4
1947-1943.	60-64	847	9,6	14,4
1952-1948.	55-59	379	4,6	6,9
1957-1953.	50-54	198	2,3	3,0
1962-1958.	45-49	85	1,1	1,5
1967-1963.	40-44	48	0,6	0,8
1972-1968.	35-39	35	0,5	0,4
1977-1973.	30-34	27	0,4	0,4
1982-1978.	25-29	22	0,3	0,3
1987-1983.	20-24	7	0,1	0,1
1992-1988.	15-19	17	0,2	0,3
1997-1993.	10-14	9	0,1	0,1
2002-1998.	5-9	4	0,1	0,0
2007-2003.	0-4	5	0,1	0,1
Тотал:		6.527	100	100

Извор: Спискови путника прикупљених са бродова

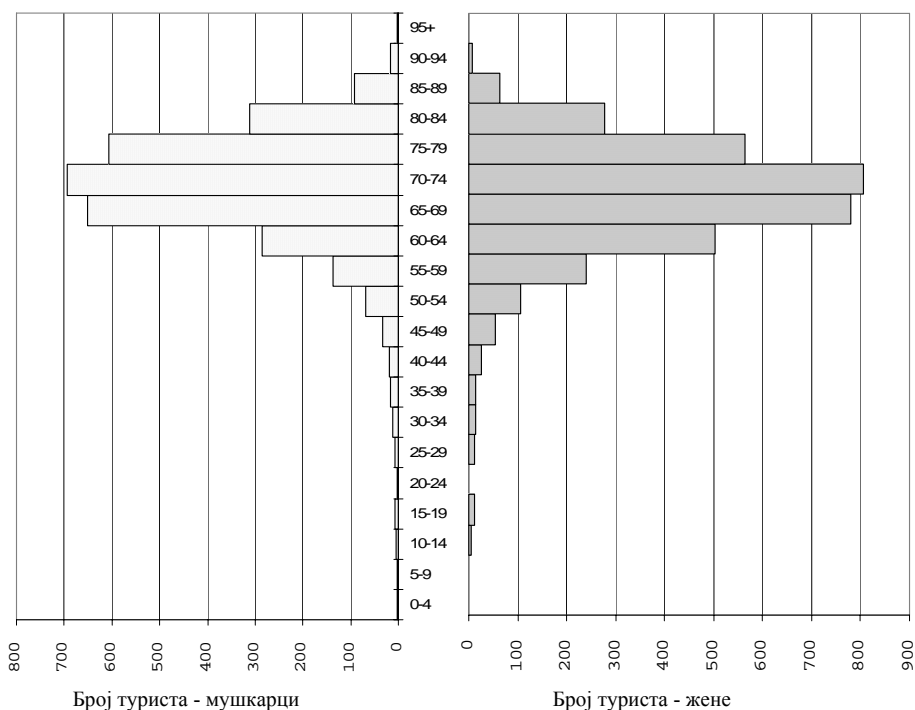
**Графикон 1. Старосна пирамида туриста – учесници крузева
Коридором 7 у периоду април-септембар 2007. године**

У структури пола, однос мушког према женском делу туриста крузева Коридором 7 је 46:54 (изражено у процентима). Њихово учешће у старосним групама

је слично. Ипак, уочава се већи удео мушког дела туриста у узрасту 70-99 у укупном узорку мушког сегмента, него што је то случај са женским делом туриста на бродовима. За разлику од тога, већи је удео женског дела туриста у узрасту 40-69 година у укупном узорку женског сегмента у поређењу са истим старосним групама и њиховим уделом у укупном мушком делу туриста (Таб. 1 и Граф. 2).

Старосне пирамиде оба пола изразито одступају од стубастог карактера. Мушки део туриста крузера има доминантне три старосне групе – I максимум 70-74 година, II максимум 65-69 година, а III максимум 75-79 година. Код женског дела је слична ситуација, са разликом што доминирају четири старосне групе у укупном учешћу (Граф. 2).

Како би смо потврдили или оповргли нашу полазну тврдњу да су учесници ових крузова старији од светског просека учесника крузова, израчунали смо средњу старост туриста Коридора 7. Просек износи чак 68,9 година (23 године више од светског просека старости учесника крузова у 2006. години, односно за скоро 4 године више од светске просечне вредности из 1995).

Графикон 2. Старосна пирамида према полу туриста – учесници крузова Коридором 7 у периоду април-септембар 2007. године
Извор: Спискови путника са бродова

Код друге претпоставке смо били мало оптимистичнији. Односно, мислили смо да је нешто већи удео туриста средње доби, па да је просечна старост учесника крузова Коридором 7 око 60 година (Таб. 4).

Табела 4. Просечна старост туриста – учесници крузева
Коридором 7 у периоду април-септембар 2007. године на месечном нивоу

Месец	Просечна старост туриста
Април	70,3
Мај	70,6
Јуни	69,1
Јули	68,3
Август	67,0
Септембар	68,2
Просек за период април-септембар	68,9

Извор: Спискови путника са бродова

Последња тврдња, да је просечна старост учесника крузева Коридором 7 најмања у средишњем периоду летње сезоне је доказана као тачна (Таб. 4).

Закључци

Због чега су старосне групе 60-84 година толико доминантне, односно старосне групе 0-49 година су у траговима на крузевима Коридором 7? Мислимо да је поред тога што је Дунав релативно младо тржиште крстарења, главни проблем понуда туристичких аранжмана, посебно структуре и садржаја бродова. Иако је у претходним годинама било назнаке да ће компаније пласирати специјализоване програме за млађе категорије туриста, нарочито омладину (нпр. одређени простори и опрема на броду за спорт, разоноду и забаву младих: дискотеке, базени, терени за одбојку) до тога још није дошло.

Разлог за чињеницу да је просечна старост учесника крузева Коридор 7 најмања у августу је, претпостављамо, што тада највише људи узима годишњи одмор (радно способно, млађе становништво). Поред тога, сматрамо да је због виших температура ваздуха на простору Коридора 7 у том периоду године старијим особама адекватније да путују у првом и трећем (последњем) тромесечју туристичке сезоне, када су температуре ваздуха блаже.

Такође закључујемо, да иако су, посматрано на светском нивоу, *baby boomers* “срце” крузева, на Коридору 7 то није случај. Најприсутнији туристи су они рођени у периоду пре и за време Другог светског рата, а не у деценији после њега.

Значај истраживања и потреба за даљим проучавањем ове тематике

Сврха ових проучавања је да се дође до података неопходних правовременом прилагођавању трендовима туристичког тржишта у домену крузева Коридором 7. Резултати истраживања могу помоћи даљим проучавањима узрочно-последичних веза између крузева Пан-Европским Коридором 7 и ресурса рецептивних земаља на којима се ова путовања заснивају, а све у циљу адекватног осмишљавања и пласмана туристичке понуде.

Литература

- Bjeljac, Ž., Ćurčić, N. (2006). The Development Possibilities of Tourism in the Serbian, Romanian and Hungarian Border Area as a Part of Transborder Cooperation. *Geographica Pannonica*, 10, 73-77
- Vantage (2005). *Deluxe World Travel Vantage. 2006 European River Cruises Preview*. Boston: Vantage
- Viking River Cruise (2006). *2007 European & Russian. River Cruise Journeys*. California: Woodland Hills
- Grand Circle Travel (2004). *Grand Circle Cruise Tours*. Kansas City: Grand Circle Travel
- Dowling, R. K. (2006). *Cruise Ship Tourism*. Oxfordshire: CABI
- Драгин, В., Ивков А. и Малетин (Драгин) А. (2004). Крузинг путовања Дунавом као вид савремених тенденција светских туристичких кретања. *Туризам*, 8, 19-21
- Драгин, В. (2005). Значај туроператора у промоцији и продаји крузева Дунавом. *Туризам*, 9, 106-107.
- Драгин, А.С. (2008). *Међународна крстарења Коридором 7 и научички туризам Србије*. Нови Сад: Природно-математички факултет – Департман за географију, туризам и хотелијерство, докторска дисертација
- Dragin, A., Ivkov, A., Dragin, V. (2006): Nautical Tourism as Development Potential of the Danube Countries in South Eastern Europe. U *Danubius Pannonico Mysticus, Space of Challenges*. Novi Sad: University of Novi Sad, Faculty of Natural Science and Mathematics, Department of Geography, Tourism and Hotel Management
- Dragin, A.S., Dragin, V., Plavša, J., Ivkov, A., Djurdjev, B.S. (2007). Cruise Ship Tourism on the Danube in Vojvodina Province as a Segment of Global Tourism. *Geographica Pannonica*, 11, 59-64
- Ivkov, A., Kovačević, T., Dragin, A., Djurdjev, B., Ivanović, Lj. (2007). Influence of tourism on the employment in Vojvodina. *Geographica Pannonica*, 11, 54-58
- Kester, J.G.C. (2003). Cruise tourism. *Tourism Economics*, 9(3), 337-350
- Ministarstvo trgovine, turizma i usluga Republike Srbije, Horwath Consulting Zagreb i Ekonomski fakultet Beograd (2005). *Strategija razvoja turizma Republike Srbije – Prvi fazni izveštaj*. Beograd: Ministarstvo trgovine, turizma i usluga Republike Srbije
- Peisley, T. (1995). The Cruise Ship Industry to the 21st Century. Economist Intelligence Unit. *Travel and Tourism Analyst*, 2, 4-25
- Hobson, J.S.P. (1993). Analysis of the US Cruise Line Industry. *Tourism Management*, 13, 453-462
- Cruise Lines International Association (CLIA) (1992). *The Cruise Industry: An Overview*. New York: Cruise Line International Association
- CLIA (1995). *The Cruise Industry: An Overview*. Marketing Edition. New York: Cruise Line International Association
- CLIA (2004a). *Married baby boomers heart of cruise market*. Cruise Line International Association News Releas, 23 March (preuzeto sa www.cruising.org)
- CLIA (2005b). *Industry predicts cruising will be vacation of choice in 2005*. Cruise Line International Association News Releas, 19 January (preuzeto sa www.cruising.org)
- CLIA (2005c). *A future bright with promise*. Cruise Line International Association News Releas, May (preuzeto sa www.cruising.org)
- Cruise Information Service (2005). Annual Cruise Review 2004 (UK and Europe). Croisi Europe. 2005 L'Europe en Croisières. (preuzeto decembra 2006. godine sa internet adrese www.discover-cruise.co.uk)
- WTO (World Tourism Organization) (2003). Worldwide Cruise Ship Activity (preuzeto od Dowling, 2006)
- Спискови путника (посаде и туриста) са међународних туристичких бродова – крузера, 2007
- Документација пристана за туристичке бродове “Нови Сад II” – ЈКП “Градско зеленило”, Нови Сад (2002-2007)
- Документација Луке “Нови Сад” (2002-2007)

ALEKSANDAR DRAGIN
BRANISLAV ĐURĐEV
TANJA ARMENSKI

Summary

ARE INTERNATIONAL TOURIST CRUISES IN PAN-EUROPEAN CORRIDOR 7 THROUGH SERBIA INDEED CONSIDERED AS TRAVELS FOR “SILVER HAIR” PEOPLE?

International tourist cruises have been joined by various population groups in the last several years, with growing share of novice cruise travellers. Today the cruise participants are younger than in the previous decades on average (45 years).

The researched area is Pan-European Corridor 7 – international Danube waterway (Regensburg – The Black Sea). More precisely, 93.7% of the Corridor 7 is included in the paper, i.e. 2,227 river kilometres of the Danube (from Passau – Germany to the Danube delta – The Black Sea).

In order to estimate the age structure and average age of tourists, i.e. participants of cruises on the Corridor 7, the available passenger manifests from 60 cruise ships docked in Novi Sad in the period April - September 2007 on the Corridor 7 were taken as a sample. The age of 6,527 tourists (ship passengers) was analyzed.

Apart from these, statistical data obtained from Border Police Station in Novi Sad (The Port of Novi Sad) and Cruise Ship Pier “Novi Sad II”(JKP “Gradsko zelenilo”, Public Enterprise Novi Sad) were processed. The cruise ship piers render docking and repair services to tourist ships, crew and passengers (tourists).

The applied methods during the research were the following: field investigation (systematic observations and questionnaires, i.e. interviews), historical method (references, written documents, statistical and cartographic data, archives, analysis of research results within similar topics, etc.), statistical data processing, quantitative and qualitative analysis of content and comparative method.

The highest presence is recorded within the age groups 60-84 (84.4% of all tourists or six out of every seven tourists in a cruise), with inner domination of age groups 70-74 and 65-69 (45.1% of the total number of tourists). Participation of younger cohorts remains almost unnoticeable. The average age is 68.9 years.

Although the world data show that *baby boomers* are the “hearth” of cruises, the data for Corridor 7 are quite opposite. The highest representation of tourists is within those born prior or during the Second World War, but not in the first decade following the war.

Within the gender structure, males to females ratio among the tourists cruising the Corridor 7 is 46:54 (in percent).